IQRO JURNALI , IQRO JOURNAL, ИКРО ЖУРНАЛИ
ISSN:2181-4341| wordlyknowledge.uz/index.php/iqro
Volume 23 Issue 01 AVGUST 2026

MINTAQALARNING BARQAROR RIVOJLANISHIDA INSON KAPITALI VA IJTIMOIY SALOHIYATNING O‘RNI

Zoirov G‘olibjon Toshtemir o‘g‘li
Qarshi DU tayanch doktoranti
https://doi.org/10.5281/zenodo.21864679

Annotatsiya: Maqolada mintaqaviy iqtisodiy siyosatni takomillashtirishda inson kapitali va ijtimoiy salohiyatning o‘rni tahlil qilingan. Ta’lim, sog‘liqni saqlash va innovatsion infratuzilmaga yo‘naltirilgan investitsiyalarning hududlarning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga ta’siri yoritilgan.
Kalit so‘zlar: inson kapitali, ijtimoiy salohiyat, mintaqaviy rivojlanish, iqtisodiy siyosat, ijtimoiy muhit, sinergetik faoliyat.

Abstract: The article analyzes the role of human capital and social potential in improving regional economic policy. It highlights the impact of investments in education, healthcare, and innovative infrastructure on the sustainable economic development of regions.
Keywords: human capital, social potential, regional development, economic policy, social environment, synergistic activity.

Аннотация: В статье анализируется роль человеческого капитала и социального потенциала в совершенствовании региональной экономической политики. Освещается влияние инвестиций в образование, здравоохранение и инновационную инфраструктуру на устойчивое экономическое развитие регионов.
Ключевые слова: человеческий капитал, социальный потенциал, региональное развитие, экономическая политика, социальная среда, синергетическая деятельность.

Keyingi yillarda mamlakatimizda hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini jadallashtirish, aholi farovonligini yuksaltirish hamda inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi PF–22-son Farmonida inson kapitalini rivojlantirish, aholi bandligini ta’minlash, kambag‘allikni qisqartirish, ta’lim va sog‘liqni saqlash tizimini takomillashtirish hamda hududlarning infratuzilmaviy salohiyatini mustahkamlash ustuvor vazifalar sifatida belgilangan[1]. Mazkur yo‘nalishlar mintaqaviy iqtisodiy siyosat samaradorligini oshirishda inson kapitali va ijtimoiy salohiyat omillarining strategik ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi.

Bundan tashqari, global iqtisodiy jarayonlar, migratsiya, raqamli texnologiyalar va ekologik muammolar mintaqaviy siyosatga yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda. Shu bois, inson kapitalini rivojlantirish bilan bir qatorda, ijtimoiy salohiyatni oshirish ham iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashning muhim omili hisoblanadi.

Ilmiy adabiyotlar tahlili inson kapitali va ijtimoiy salohiyatning hududiy rivojlanishdagi muhim o‘rnini ko‘rsatadi. Tadqiqotlar ta’lim, sog‘liqni saqlash, bandlik va innovatsion infratuzilmaga yo‘naltirilgan investitsiyalar iqtisodiy o‘sish, ijtimoiy barqarorlik hamda hududlarning raqobatbardoshligini ta’minlashda muhim omil ekanligini tasdiqlaydi. Shu bois inson kapitali va ijtimoiy salohiyatning uyg‘un rivojlanishi mintaqaviy siyosat samaradorligining asosiy ko‘rsatkichlaridan biri hisoblanadi.

Teodor Shulsning ta’kidlashicha, inson kapitali ta’lim, sog‘liqni saqlash, malaka oshirish va kasbiy tayyorgarlikka yo‘naltirilgan investitsiyalar natijasida shakllanadigan bilim, ko‘nikma va qobiliyatlar majmuasidan iborat [2].

Todaro va Smithning fikrlariga ko‘ra, iqtisodiy siyosatning samaradorligi inson kapitalining rivojlanish darajasi bilan chambarchas bog‘liq[3]. Shu sababli mintaqaviy iqtisodiy siyosatni takomillashtirish ta’lim, bandlik, kasbiy tayyorgarlik va innovatsion infratuzilmani rivojlantirish orqali inson kapitali sifatini oshirishni talab etadi. Bu esa mehnat unumdorligini yuksaltirish, iqtisodiy o‘sishni jadallashtirish va hududlarning raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Ijtimoiy salohiyat — bir tomondan, ushbu mintaqa aholisining ijtimoiy faolligini va shunga mos ravishda ushbu mintaqa aholisining ijtimoiy borliqning turli sohalarida: mehnat, ijtimoiy-siyosiy va ma’naviy sohalarda ijtimoiy ahamiyatga ega natijalarga erishish imkoniyatlarini bevosita belgilaydigan elementlar tizimi sifatida; boshqa tomondan, insonning bevosita salohiyati sifatida: uning salomatligi va kasbiy faoliyati davomiyligi, ta’limi, kasbiy mahorati, yangi sifatni yaratishga qaratilgan ma’naviy-axloqiy fazilatlari; ushbu salohiyatni rivojlantirish va namoyon etish uchun shart-sharoitlar, shu jumladan moddiy baza va kadrlar, ijtimoiy soha texnologiyalari; yangilanayotgan jamiyatda inson, alohida guruh va butun jamoaning sinergetik faoliyati[4]. U aholining hayot sifatini oshirish, ijtimoiy himoya tizimini mustahkamlash, bandlikni ta’minlash, ta’lim va sog‘liqni saqlash sohalarini modernizatsiya qilish orqali rivojlanadi.

Hududning ijtimoiy salohiyatini samarali boshqarish - mavjud resurslar, xususan inson salohiyatini to‘g‘ri yo‘naltirish, shuningdek, mintaqaviy infratuzilmaviy imkoniyatlarni chuqur tahlil qilishga asoslangan holda amalga oshirilishi lozim. Bu jarayonda fuqarolar, ijtimoiy guruhlar, iqtisodiy subyektlar, mahalliy hokimiyat organlari va nodavlat notijorat tashkilotlari o‘rtasidagi funksional o‘zaro hamkorlik muhim o‘rin egallaydi[5].

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda aholining ijtimoiy salohiyatini yuksaltirish va turmush darajasini oshirishga qaratilgan keng ko‘lamli dasturlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, “Har bir oila — tadbirkor”, “Yoshlar — kelajagimiz”, “Ayollar daftari”, “Yoshlar daftari” va “Kelajakka qadam” dasturlari aholi bandligini ta’minlash, tadbirkorlikni rivojlantirish hamda yoshlar va xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlashga xizmat qilmoqda. Ushbu tashabbuslar natijasida yangi ish o‘rinlari yaratilmoqda, ijtimoiy himoya tizimi takomillashmoqda va hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy salohiyati ortib bormoqda. Shu bilan birga, innovatsion markazlar va texnoparklar faoliyati ham mintaqalarning barqaror rivojlanishiga munosib hissa qo‘shmoqda.

Xulosa qilib aytganda, inson kapitali va ijtimoiy salohiyatning uyg‘un rivojlanishi mintaqalarning iqtisodiy raqobatbardoshligini oshirish, ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash hamda aholi farovonligini yuksaltirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ta’lim, sog‘liqni saqlash, kasbiy tayyorgarlik va innovatsion faoliyatga yo‘naltirilgan investitsiyalar nafaqat iqtisodiy o‘sishni jadallashtiradi, balki jamiyatda o‘zaro ishonch, hamjihatlik va fuqarolik mas’uliyatining kuchayishiga ham xizmat qiladi. Shu bois mintaqaviy iqtisodiy siyosatni amalga oshirishda inson kapitali va ijtimoiy salohiyatni rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi takliflar ilgari surildi:

Birinchidan, ta’lim tizimini hududlarning iqtisodiy ixtisoslashuvi va mehnat bozori talablariga moslashtirish zarur.

Ikkinchidan, ta’lim, sog‘liqni saqlash va innovatsion faoliyatga yo‘naltiriladigan investitsiyalar hajmini kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Uchinchidan, transport, energetika, axborot-kommunikatsiya, ta’lim va tibbiyot infratuzilmasini yanada takomillashtirish lozim.

To‘rtinchidan, yoshlar va xotin-qizlarning iqtisodiy faolligini oshirish, ularni tadbirkorlik faoliyatiga keng jalb etish muhim ahamiyatga ega.

Beshinchidan, hududlarning ijtimoiy salohiyatini baholashga xizmat qiladigan zamonaviy indikatorlar tizimini joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Oltinchidan, davlat organlari, nodavlat tashkilotlar va fuqarolik jamiyati institutlari o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Mazkur chora-tadbirlarning izchil amalga oshirilishi hududlarning uzoq muddatli va barqaror rivojlanishini ta’minlash, yangi ish o‘rinlarini yaratish, aholi daromadlarini oshirish va jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Binobarin, inson kapitali va ijtimoiy salohiyatning rivojlanishi nafaqat mintaqaviy, balki milliy miqyosdagi iqtisodiy taraqqiyotning ham asosiy omillaridan biri hisoblanadi.

MANBA VA ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi PF–22-son Farmoni. https://www.lex.uz/uz/docs/-8050787
2. Schultz T.W. Investment in Human Capital. –The American Economic Review, 1961.
3. Todaro, M. P., & Smith, S. C. (2015). *Economic Development* (12th ed.). Pearson Education.
4. Зайцева, Т.В. Рейтинговый метод оценки социального потенциала устойчивого развития регионов [Электронный ресурс] / Т.В. Зайцева. - Режим доступа: www.krc.karelia.ru, свободный. - Заглавие с экрана. - Яз. рус. - Дата обращения 25.04.2011.
5. Erkayeva.G.P., & Zoirov.G‘.T (2025). Ijtimoiy salohiyat – hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishning boshqaruv obyekti sifatida. yashil iqtisodiyot va taraqqiyot., № 4-son, 497-502.